

Purperreiger. Foto: Hans Gebuis

Kolonievogels 2006, plussen en minnen

In 2006 zijn er sterk wisselende berichten van het koloniefrent. Stabiel is echter de blijvende inspanning van nijvere tellers en coördinatoren. Lepelaar en Purperreiger namen toe ten opzichte van 2005, de binnenlandse Kokmeeuwen liepen wederom in aantal terug. In dit overzicht ontbreken Oever- en Huiswaluw nog, zij komen in het volgende nummer aan bod.

Dikke mik voor Lepelbek en Rode Reiger

De Lepelaar heeft in 2006 met 1857 paren in 30 kolonies in ons land gebroed, aldus Werkgroep Lepelaar. Dat is, voorzover bekend, nooit eerder vertoond! Eind jaren tachtig van de vorige eeuw liep de stand voorzichtig op naar zo'n 500 paren en nog geen tien jaar later was het dubbele aantal al gepasseerd. Daarna was het af en toe vallen en opstaan, maar de algehele teneur bleef positief. Verreweg de meeste groei deed zich voor in het Waddengebied. De grootste kolonies in 2006 lagen op Texel (De Geul 339 paren), Vlieland (227) en Schiermonnikoog (208); buiten het Waddengebied nestelden er veel Lepelaars in de Oostvaardersplassen (217) en op Voorne (184). De populatiegroei strekt zich uit tot de kuststreken van België (19 paren in 2006), Duitsland (184) en Denemarken (32).

De Purperreiger deed het eveneens goed. In de Zouweboezem schoot het aantal verder omhoog naar 174 paren; het is verreweg de grootste kolonie van ons land en dus van Noordwest-Europa. Nieuwkoop was goed voor 120 paren en bij Kinderdijk zaten er 63. Verder was de kolonie bij Zegveld weer bezet (15 paren, in 2005 ontbrak de soort) maar in Friesland (minstens 11 paren) was de spoeling dun. De vestiging in de Biesbosch groeit (18 paren, in 2003 slechts 1).

Zwarte broeders stabiel

De stand van Aalscholver, Zwarte Stern en Roek lijkt in 2006 op ongeveer hetzelfde niveau uit te komen als een jaar eerder. Dit zou dan afwijken van de trend in de afgelopen jaren, die bij Aalscholver licht toenemend en bij Roek afnemend was (Zwarte Stern meestal jarenlang stabiel). De Aalscholver doet in het IJsselmeergebied aan stuivertje wisselen. In 2006 lagen de grootste kolonies op het eilandje Kreupel (3750 paren), in de Oostvaardersplassen (2550) en bij Enkhuizen (2500). In 2005 was de kolonie bij Enkhuizen (3700) nog de grootste en in 2004 die van de Oostvaardersplassen (5500). In de Lepelaarplassen huisden in 2006 bijna 1500 paren en in dezelfde omgeving, in aangelegde natuur langs de dijk Lelystad-Enkhuizen, zat nog een kolonie met 1300 paren (ontstaan in 2004). De Roek is volop geteld, zo blijkt uit de ruim 1100 kolonies waarvan de tellingen al binnen zijn (op een verwacht totaal van 1700). Aanleve-

ring van aantallen via internet levert versnelde resultaten op! De 20 grootste kolonies van 300-600 paren liggen vooral in Drenthe, Friesland, Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg. Zwarte Stern-kolonies met meer dan 20 paren zijn gemeld uit Friesland (Oldelamer, Drachten, Oldeboorn), Overijssel (Wieden, Weerribben, Kampen), Utrecht (Ankeveen, Vinkeveen, Wilnis, Kamerik) en Zuid-Holland (Krimpenerwaard, Nieuwkoop, Ameide, Kinderdijk). Dit zijn vaak al jarenlang de best bezette plekken.

Blauwe Reiger gelijk

De stand van de Blauwe Reiger bleef ten opzichte van 2006 vrijwel ongewijzigd. Het uitblijven van langdurige strenge vorst in de voorbije winters heeft de reiger geen wind-eieren gelegd, maar van een duidelijke verdere toename is geen sprake. De landelijke populatie lijkt thans aan zijn top te zitten met ongeveer 13.000 paren. Tot dusverre zijn er telgegevens ontvangen van 545 kolonies, waarvan de grootste elf 100-138 paren telden. Tot voor een tiental jaren bestonden er nog diverse kolonies van ettelijke honderden paren. Het zijn vooral de provincies Noord- en Zuid-Holland en Friesland die hoge ogen gooien, maar één van de grootste kolonies bevindt zich al jarenlang in Limburg, aan de Maas bij Wessem.

Meeuwen en sterns

Aantalsopgaven van meeuwen en stern uit het Wadden- en Deltagebied komen altijd relatief laat binnen, omdat ze veelal via speciale coördinatie worden verzameld en gebundeld door Rijkswaterstaat, SOVON en terreinbeheerders. Uit het binnenland zijn al veel gegevens ontvangen. Het aantal Kokmeeuwen liep hier met 10% terug naar zo'n 20.000 paren. De hoogste opgaven tot nu toe komen van de Workumerwaard Fr (5825 paren), gevolgd door Oosterzee Fr (1412), Kinseldam Durgerdam NH (1350), Hoogkerk Gr (1200) en Hapert NBr (1000). Bij de Visdief komen we dezelfde binnenlandse gebieden tegen waar ook veel Kokmeeuwen zitten: Kinseldam (1050 paren) en Workumerwaard (790). Twee andere kolonies telden om en nabij de 100 paren (RIVM Rotterdam en Maarssenbroek). De overige ingeleverde kolonieaantallen vielen

in de categorie 1-10 paren (32 kolonies), 11-20 (14) en 21-50 en 51-100 (beide 9). Verder bleken 80 bezochte locaties niet bezet. Van de Zwarkopmeeuw werden van zeven binnenlandse locaties aantalsopgaven ontvangen. Kinseldam, Nieuwkoop en Moerdijk waren elk goed voor 12-16 paren. Solitaire paren werden gemeld van Hoogkerk Gr, Ketelmeer Ov, Bargerveen Dr en Reusel NBr. Wordt de Mediterrane schoonheid in het binnenland wat minder zeldzaam?

Jaar zoveel

Het jaar 2006 was alweer het elfde jaar waarin de aantallen per kolonie werden geregistreerd. Het zal veel huidige tellers verbazen dat de registratie in 1985-95 plaatsvond per kwartblok, een kaartvierkant van 2,5 x 2,5 km. Achteraf misschien niet handig, maar toentertijd weloverwogen. Inmiddels hebben we met terugwerkende kracht van veel kolonies de toenmalige telreeksen opgevraagd bij tellers en (oud)districtscoördinatoren. Veel keurig met de met de hand geschreven tellijsten kwamen tevoorschijn. Met de Roek waren de tellers in de jaren tachtig vrij snel klaar, omdat de soort destijds lang niet zo talrijk was als nu. Het omgekeerde speelde met de Kokmeeuw. En wie kan zich nu nog voorstellen dat tellers vele dagen nodig hadden om heel Drenthe af te zoeken op Zwarte Sterns! Het heeft dus wel degelijk zin om jaarlijks en over een jarenlange periode kolonievogels te tellen. Bovendien is dat meestal eenvoudig en boeiend. Leuke bijkomstigheid sinds afgelopen jaar is dat de aantallen nu ook online via de computer kunnen worden ingevoerd en bekeken. Maar nu eerst weer het veld in, achter de kolonisten aan!

Zwarte Sterns in De Wieden

Door Natuurmonumenten en vrijwilligers worden in De Wieden in Noordwest-Overijssel al jarenlang nestvlotjes uitgelegd voor Zwarte Sterns, vooral op vanouds bekende nestplaatsen. De sterns nestelden daar tot 1990 op drijvende vegetatie van krabbescheer en gele plomp. Omdat de stand terugliep, werden nestvlotjes uitgelegd, die met wisselend succes gebruikt worden. Soms worden vlotjes gedeponeerd op plekken waar Zwarte Sterns plotseling aanstalten tot broeden maken. In 2006 gebeurde dit in het Giethoornse Meer, waar de vlotjes een dag later al bezet waren (eindresultaat 18 nesten en 37 jongen).

In de loop der jaren zijn steeds meer vlotjes uitgelegd (tabel 1). De populatie sterns bleef min of meer gelijk, maar zonder vlotjes zou dit wel eens anders geweest kunnen zijn. Naast eerste legfels beginnen ook tweede legfels of vervolglegels wat gewoner te worden. Het gemiddeld aantal jongen per legsel is door de jaren heen vrij constant, waarbij de verschillen tussen eerste en tweede legfels miniem zijn. Het gemiddelde aantal van 1,8 jongen per legsel is hoger dan de landelijke score van 1,4 (J. van der Winden). Sommige kolonies worden van de ene op de andere dag om onbekende redenen verlaten. Duidelijker redenen voor mislukking waren een windhoos eind mei en verlies van legfels door op vlotjes rustende (Tafel)jeenden of woest paaiende karpers. Al met al mag ervan worden uitgegaan dat de vlotjes er zeker toe hebben bijdragen dat de Zwarte Sterns nog steeds in De Wieden nestelen.

Tabel 1. Lotgevallen van de Zwarte Stern in De Wieden (Natuurmonumenten)

	2003	2004	2005	2006
Aantal eerste legfels	-	175	164	147
Aantal tweede legfels	-	8	18	43
Aantal paren	194	183	182	190
Aantal vliegvlugge jongen	355	311	340	342
Gemiddeld aantal jongen/legsel	1,83	1,70	1,87	1,80
Aantal vlotjes	298	300	315	335

Een seconde is eindeloos mooi

Op onze homepage (www.sovon.nl) is een summiere beschrijving opgenomen van de architectuur van ons eigen kantoorgebouw, de Wylerberg. In de mooiste ruimte, de voormalige muziekzaal, bevinden zich mozaïeken van de schilder en decorontwerper Ewald Dulberg. Ze werden ontworpen in opdracht van de toenmalige Duitse eigenaresse van het pand omstreeks 1930, kort na oplevering van de bouw. De non-figuratieve mozaïeken doorstonden de tand des tijds, ook de roofpartijen in de Tweede Wereldoorlog waarbij o.a. alle expressionistische kunst spoorloos verdween!

Toen onze medewerkster en kunstenaar Monique Spaaij (www.natuurkunstbeeld.nl), ongeveer twee jaar geleden te horen kreeg dat ze ernstig ziek was en uitgebreid moest revali-

deren, ontstond bij haar het idee om met tegelmozaïeken een omvangrijk kunstwerk te maken dat zou passen bij het pand en zijn gebruikers. De enige 'vrije' wand die in aanmerking kwam, was de beukenhouten trap naar de eerste verdieping. Collega's kozen in meerderheid voor het uitgangspunt: een figuratieve afbeelding van de directe omgeving van villa Wylerberg. Vlak voor Kerstmis werd het werk onthuld.

Wij hopen dat personeel en bezoekers nog lang kunnen genieten van deze kunstzinnige uitspatting, met als motto:

'Een seconde is eindeloos mooi, een leven zo voorbij' aldus Monique Spaaij, Kerstmis 2006.

Frank Saris

Arend van Dijk

Het LSB is onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring. Het wordt uitgevoerd in samenwerking met het CBS en financieel mogelijk gemaakt door het ministerie van LNV.

Foto: Harvey van Diek

